

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 644/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Mgr. Vladimírom Šárnikom, advokátom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 11C/11/2002 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 11C/11/2002 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresného súdu Trnava **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 11C/11/2022 konať bez zbytočných prietáhov.
3. **P r i z n á v a** finančné zadostučinenie sťažovateľke **4 000 eur** a sťažovateľovi **4 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **493,10 eur** a tieto zaplatiť ich právnenmu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 12. novembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v civilnom spore s tým, že okresnému súdu bude prikázané konať bez zbytočných prietahov a každému z nich samostatne bude priznané finančné zadost'učinenie po 31 500 eur.

II.

2. V januári 2002 bola proti sťažovateľom podaná žaloba o odstránenie stavieb, ku ktorej sa vyjadrili v júli 2002. Na pojednávania 28. apríla 2003 a 22. septembra 2003 sa sťažovateľka nedostavila, no v novembri 2003 sa nechala zastúpiť. Na pojednanie 1. decembra 2003 sa nedostavila. Za to jej okresný súd uložil poriadkovú pokutu, proti čomu sa odvolala a krajský súd uznesenie okresného súdu uznesením z 30. júla 2004 zrušil.

3. Uznesením z februára 2005 bolo nariadené znalecké dokazovanie. V máji 2005 bol spis zaslaný znalcovi, no v auguste 2005 ho súd vyzval na vrátenie spisu, aby mu vyplatil preddavok, o čom rozhodol v decembri 2005. Znalec v marci 2006 spis vrátil súdu s tým, že bol vyčiarknutý zo zoznamu znalcov. Súd uznesením z augusta 2006 ustanovil nového znalca, ktorému uznesením z mája 2007 priznal preddavok a spis mu predložil vo februári 2008. Na urgenciu súdu znalec v auguste 2008 predložil znalecký posudok. Po vyjadrení strán k posudku bolo na február 2009 nariadené pojednanie, ktoré bolo pre neprítomnosť sťažovateľky a jej zástupcu odročené na marec 2009. Na tomto pojednaní súd vypočul znalca a sťažovatelia oznámili, že podali žalobu o určenie vlastníckeho práva k pozemkom. Z toho dôvodu bolo konanie uznesením z mája 2009 prerušené do právoplatného skončenia konania o žalobe sťažovateľov.

4. V septembri 2018 súd zistil, že toto konanie bolo právoplatné skončené, a v konaní pokračoval. Uznesením z júla 2019 pripustil zmenu žaloby, ku ktorej sa sťažovatelia vyjadrili v auguste 2019. Na návrh žalobcov z októbra 2019 súd uznesením z decembra 2019 pripustil zmenu na ich strane. Pojednanie nariadené na 6. apríl 2020 bolo zrušené pre pandémiu a pojednanie nariadené na 14. september 2020 na zhodný návrh strán pre účely ich rokovania. Z pojednávania nariadeného na 11. november 2020 sa z dôvodu pokračujúcich mimosúdnych rokovaní ospravedlnili zástupcovia oboch strán. Pojednanie nariadené na 10. február 2021 bolo zrušené pre pandémiu. Nový termín pojednávania bol určený na 12. apríl 2021, ktorý však bol zrušený na žiadosť žalobcov pre pandémiu. Ďalší termín nariadený na 16. jún 2021 bol zrušený na žiadosť sťažovateľov pre pandémiu a mimosúdne rokovania. Pojednanie sa uskutočnilo 8. septembra 2021 a na ňom strany súd požiadali o zabezpečenie listín zo stavebného úradu. Pojednanie bolo odročené a súd stranám listiny zabezpečil. V marci 2022 ich vyzval, či medzi nimi došlo k zmluve. Dňa 13. júna 2022 sťažovateľ oznámil, že k dohode nedošlo. Ďalšie pojednávania sa konali 7. novembra 2022 a 7. decembra 2022. Okresný súd o žalobe rozhodol rozsudkom z 3. januára 2023.

III.

5. Sťažovatelia zdôrazňujú, že konanie trvá viac ako 20 rokov. Poukazujú na dĺžku konania v súvislosti s predložením znaleckého posudku. Podľa sťažovateľov okresný súd nesprávne postupoval, keď si účasť sťažovateľky napriek zastúpeniu vynucoval uložením poriadkovej pokuty. I obdobie prerušenia konania treba počítať štátu, ktorý je povinný zabezpečiť výkon súdnictva. Podľa sťažovateľov ide o vec, ktorá sa skutkovou či právnou náročnosťou nevymyká bežnej agende, pričom nijak nemarili priebeh konania. Priznanie a výšku finančného zadostučinenia sťažovatelia odvodzujú od celkovej dĺžky konania s tým, že primerané je priznať každému z nich 1 500 eur za každý začatý rok konania.

6. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že nezistil žiadne zbytočné ani subjektívne prieťahy v konaní. Uviedol, že postupoval podľa procesných predpisov, vyvinul snahu rozhodnúť a vykonával plynulé a efektívne úkony. Dĺžka konania bola spôsobená prerušením konania od mája 2009 do septembra 2018 a jeho následný postup bol plynulý, prerušovaný však pandemiou a opakovými žiadosťami o odročenie pojednávania. K predĺženiu konania prispelo aj správanie sťažovateľov, keď niekoľko pojednávania bolo odročených z dôvodov na ich strane.

IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. Konanie o odstránenie stavieb tvorí obvyklú súčasť rozhodovania súdov. Vec preto nemožno hodnotiť ako nadmerne skutkovo či právne zložitú, a to aj napriek tomu, že vo veci bolo potrebné vykonať znalecké dokazovania a rozhodnutie vo veci záviselo od vyriešenia otázky, ktorá bola predmetom iného konania. Význam sporu pre sťažovateľov vyplýva z toho, že sa voči nim žalobca domáha odstránenia ich stavieb, čo predstavuje zásah do pokojného užívania ich majetku. Sťažovatelia k predĺženiu konania prispeli žiadosťami o odročenie pojednávania predovšetkým pre účely mimosúdnych rokovaní. Okrem toho až po približne siedmich rokoch od začatia konania iniciovali súdne konanie, pre ktoré bolo ústavnou sťažnosťou namietané konanie prerušené. To nepochybne prispelo k predĺženiu konania, keďže sťažovateľom nič nebránilo v tom, aby si svoje práva, od ktorých určenia záviselo rozhodnutie v namietanom konaní, uplatnili skôr.

9. Po podaní žaloby v roku 2002 súd nekonal plynulo a už prvé pojednávanie nariadil s neprimeraným odstupom od začatia konania. Okresný súd potom prispel k predĺženiu konania, keď si neúčelne vynucoval účasť sťažovateľky na pojednávani nedôvodne uloženou poriadkovou pokutou, ktorá bola zrušená. To prispelo k ďalšiemu predĺženiu konania, keďže neúčasť sťažovateľky na pojednávaniach nepredstavovala prekážku, pre ktorú by nebolo možné vo veci konať. V ďalšom období konanie ovplyvnila neprimerane dlhá doba vypracovania znaleckého posudku, ktorý bol súdu predložený po takmer tri a pol roku od nariadenia dokazovania.

Tento následok bol spôsobený dlhými odstupmi medzi administratívnymi úkonmi v súvislosti s nariadením tohto dokazovania a ustanovením nového znalca.

10. Na dĺžku konania malo nepochybne významný vplyv obdobie vyše deviatich rokov, keď bolo konanie prerušené z dôvodu prebiehajúceho konania o žalobe sťažovateľov. V čase prerušenia konania sa nemohli vykonávať procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty strán. Nečinnosť súdu v dôsledku prerušenia konania ako zákonnej prekážky ďalšieho postupu nemožno posudzovať ako zbytočné prietahy (III. ÚS 42/02, III. ÚS 121/2013, III. ÚS 286/2013).

11. Po právoplatnom skončení konania, pre ktoré bolo ústavnou sťažnosťou namietané konanie okresného súdu prerušené, postupoval okresný súd efektívne, keďže priebežne rozhodoval o procesných návrhoch strán, nariaďoval a vykonával pojednávania, k odročeniu ktorých dochádzalo len na zhodné návrhy strán odôvodnené či už pandémiou alebo mimosúdnyimi rokovaniami. Toto obdobie samo osebe nemožno kvalifikovať ako obdobie zbytočných prietahov. Je zrejmé, že rozhodujúcim faktorom, ktorý prispel k predĺženiu konania, bol postup súdu, ku ktorému došlo ešte v období rokov 2002 až 2008 a následne takmer deväťročné prerušenie konania. Napadnuté konanie trvá od podania žaloby však viac ako dvadsať rokov a i pri zohľadnení prerušenia konania okresnému súdu zabralo približne jedenásť rokov, aby vôbec vo veci rozhodol. Takúto dĺžku konania v bežnej civilnej veci nemožno akceptovať. Neobstojí poukaz okresného súdu na pandémiu, ktorá jeho postup obmedzovala len v posledných dvoch rokoch konania. Preto bolo ústavnej sťažnosti vyhovené a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyslovené, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote. Hoci počas konania o ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci rozhodol, konanie nie je právoplatne skončené. Preto bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov.

12. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je tomu aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľov bol postup okresného súdu. S prihliadnutím na už vyjadrenú doterajšiu celkovú dĺžku konania, postup sťažovateľov, ktorý prispel k predĺženiu konania, a význam konania pre sťažovateľov, bolo samostatne obom sťažovateľom podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie po 4 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu nebolo vyhovené.

V.

13. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná

sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2022 je 193,83 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 193,83 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur) predstavuje 410,92 eur, po zvýšení o 20 % daň z pridanej hodnoty, náhradu spolu 493,10 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu